

oprøret sig sine steder mod at miste lokalsamfundets sidste fikserpunkt, det sidste identifikationstegn.

Jon Sundbos bog med undertitlen: En analyse af sociale forandringer i Magleby, er en punktstudie. Det udvalgte lokalsamfund, Magleby sogn syd for Skælskør, er i de fleste henseender repræsentativt for landets stagnerende småsamfund, i andre henseender ikke (Stignæs-raffinaderiet ligger i sognet). Bogen er en besvarelse af en prisopgave i sociologi, som Københavns Universitet udskrev i 1970: En undersøgelse af sociale tilpasningsproblemer i et dansk eller andet nordisk lokalsamfund med befolkningstilbagegang. Efter en omfattende teoretisk diskussion over opgaveteksten foretager Sundbo en analyse af Magleby, hvorpå han slutter af med en konklusion og kritik. Højdepunkterne i analysen omhandler udviklingen i landbruget, forholdene omkring kommunesammenlægningen og en gennemgang af byplanlægningsproblemerne, ligesom der er gjort udførligt rede for skolestriden 1971-72; herudover er der egentlig ikke meget at hente.

I det kritiske afsnit retter Jon Sundbo skytset mod den eksisterende planlægning, der presser bebyggelserne sammen i byerne. I stedet kunne han ønske en helt anderledes spredning af boligerne ud over landet, så udviklingen så at sige kom til at gå den anden vej. Forslaget er perspektivrigt, men nok også meget bekosteligt at realisere, når man betænker de anlæg, der betinger den moderne boligs tekniske faciliteter.

Ib Gejl

Kommunesammenlægning. En undersøgelse af sammenlægningen omkring Skælskør 1.4.1966, dens forudsætninger og dens konsekvenser. Af Ejler Koch, Johs. Lyshjelm, George Nellemann, Iørn Piø, Christian H. Rasmussen og Jon Sundbo. (Dansk Historisk Fællesforening, 1972). 375 s.

Grunden til, at denne omfattende undersøgelse er kommet til verden, er ønsket om at få belyst de problemer, der knytter sig til de kommunale sammenlægninger. Med inspiration fra den lokale sjællandske presse og aktiv medvirken fra Nationalmuseet og Dansk Folkemindesamling blev den ganske omfattende forskergruppe etableret i 1968. Hele det tunge sociologiske skyts er bragt i anvendelse, og alt, hvad der har rørt på sig, er blevet talt og tabuleret på kryds og tværs efter en stram og målrettet plan. Resultatet er, at man har fundet ud af, at administrationen er blevet centraliseret, og at megen indflydelse er flyttet fra de folkevalgte politikere til de ansatte teknikere og administratorer; endvidere, at det kommunale personale er vokset, udgifter og skatter steget; men det var nok sket alligevel, fastslås det. Der er skabt en land-by konfrontation, som ikke var der tidligere, og dermed en øget lokalpatriotisme. Det synes tydeligt, at landbefolkningen har tabt indflydelse, samt at initiativet er blevet koncentreret i bycentret.

I fremstillingen bringes et meget præcist og omfattende statistisk materiale. Her oplyses det bl. a., at 0,4 % af en adspurgt kreds ikke låner bøger på biblioteket, fordi han eller hun ser dårligt; endvidere at Jehovas Vidner har haft pæn fremgang i medlemstallet. Det er ikke muligt at se, om den samme tendens gør sig gæl-

dende for Kystartilleriforeningen for Skælskør og Omegn; her er medlemstallene ikke anført.

Ib Gejl

Anne E. Jensen: *Teatret i Lille Grønnegade 1722-1728*. (Nyt nordisk Forlag - Arnold Busck, 1972). 256 s.

For enhver teaterinteresseret og for enhver litteraturhistoriker (i hvert fald af den gamle skole) er teatret i Lille Grønnegade (Ny Adelgade) et begreb, man frit og utvunget opererer med. Her begyndte 23. september 1722 det første danske teater under franskmændene René Montaigus ledelse, og her opførtes Holbergs komedier over en seksårig periode. I virkeligheden ved man ikke ret meget om dette teater – ikke en gang, hvordan det så ud. Det blev nedrevet 1738, og der findes ingen billeder af det. Der har været skrevet om det før: af K. L. Rahbek, af Th. Overskou og af Ejler Nystrøm. Den sidste har udgivet de bevarede aktstykker og skuespilteksterne. Endvidere har Julius Clausen i 1912 publiceret de den gang kendte 46 plakater. De er også med her tillige med to mere, der senere er kommet til.

Selv om man således umiddelbart skulle tro, at der ikke var meget nyt at hente om dette emne, er det alligevel en ny bog om det, docent, dr. phil. Anne E. Jensen har skrevet. Således at forstå, at hun har anskuet det fra en ny synsvinkel: teatret er sat i relation til livet i den by, det virkede i, og det er fulgt sæson for sæson for at give et indtryk af dagligdagens trængsler. Dem var der mange af.

Sin eksistens skyldte Lille Grønnegade-Teatret et sammentræf af til-

fældigheder: borgerskabets behov for underholdning efter den lange store nordiske krig, Frederik IV's afskedigelse af sin franske hoftrup (Montaigu) – og endelig Holbergs tilstedeværelse, universitetsprofessoren, der viste sig at have et overdådigt talent for at skrive satirisk teater.

Anne E. Jensen har formet sin skildring i en prolog, fem akter og en epilog. I prologen giver hun forudsætninger og tidsbillede, det sidste set fra de kredse, der kom til at interessere sig for teatret. Hun fortæller om hoffets forlystelser og om Operahuset, der opførtes på en grund mellem Fredericiagade og Bredgade (Østre Landsret), og hvor Montaigus trup begyndte sine forestillinger i efteråret 1703, endvidere om Capion, fransk immigrant, traktør, og senere Montaigus dekoratør og regissør, der i 1721 opførte komediehuset i Lille Grønnegade. De fem akter behandler teatrets virksomhed fra premieren med Molières *Gnieren* 1722, og til det hele ebber ud i løbet af 1727-28. Der er her givet plads for referater af adskillige af de opførte stykker, både Holbergs og de mange franske, og sammen med detaljer om skuespillerne, teknikken, økonomien, de personlige kontroverser m. v. får man så nært et billede af hele foretagendet, som det sikkert er muligt at give. Det har været en anden slags teater, end man kender i dag; men hvordan dets udtryk har været og virket, ved man grumme lidt om. Udgangen blev sørgelig. Kongen blev pietist, og København brændte, og dermed var det forbi for denne konges tid – og for den følgende med. Det skildres i epilog, der i et strejf fører udviklingen frem til teatrets genåbning, nu på Kongens Nytorv i 1748.

I Lille Grønnegade grundlagdes dansk teatertradition, og selv om man